

Я досліджую світ
4 клас

Сьогодні
17.09.2024

Урок
№ 10

Що змінює поверхню Землі

Сьогодні
17.09.2024

Дата: 25.09.2024

Клас: 4-А

Урок: ЯДС

Вчитель: Старікова Н.А.

Тема. Що змінює поверхню Землі

Мета: вчити розпізнавати рівнини, гори, пагорби, яри; знаходити і показувати на картах об'єкти відповідно до навчального завдання; вчити виявляти практично турботу про своє оточення, про довкілля та культурну спадщину; відповідально ставитися до обговорення проблем природи, ухвалення рішень щодо поведження у природі без заподіяння їй шкоди; розвивати увагу, мислення, мовлення.

Сьогодні
17.09.2024

Організація класу

Дзвоник всім нам дав наказ:
«До роботи швидше в клас!»
Всі за парти сіли чемно —
Плине час хай не даремно.

Сьогодні
17.09.2024

LIVE

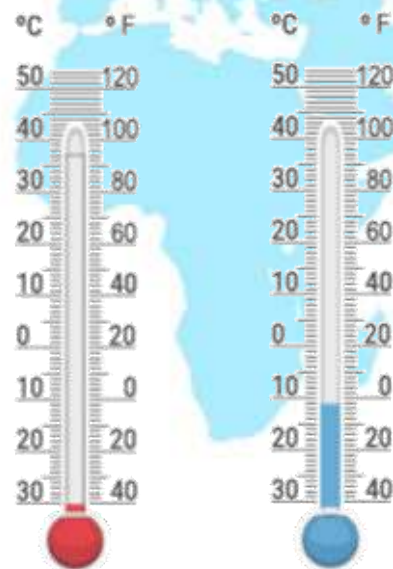
Програма «Як відчуває себе ненька Україна?» в прямому ефірі

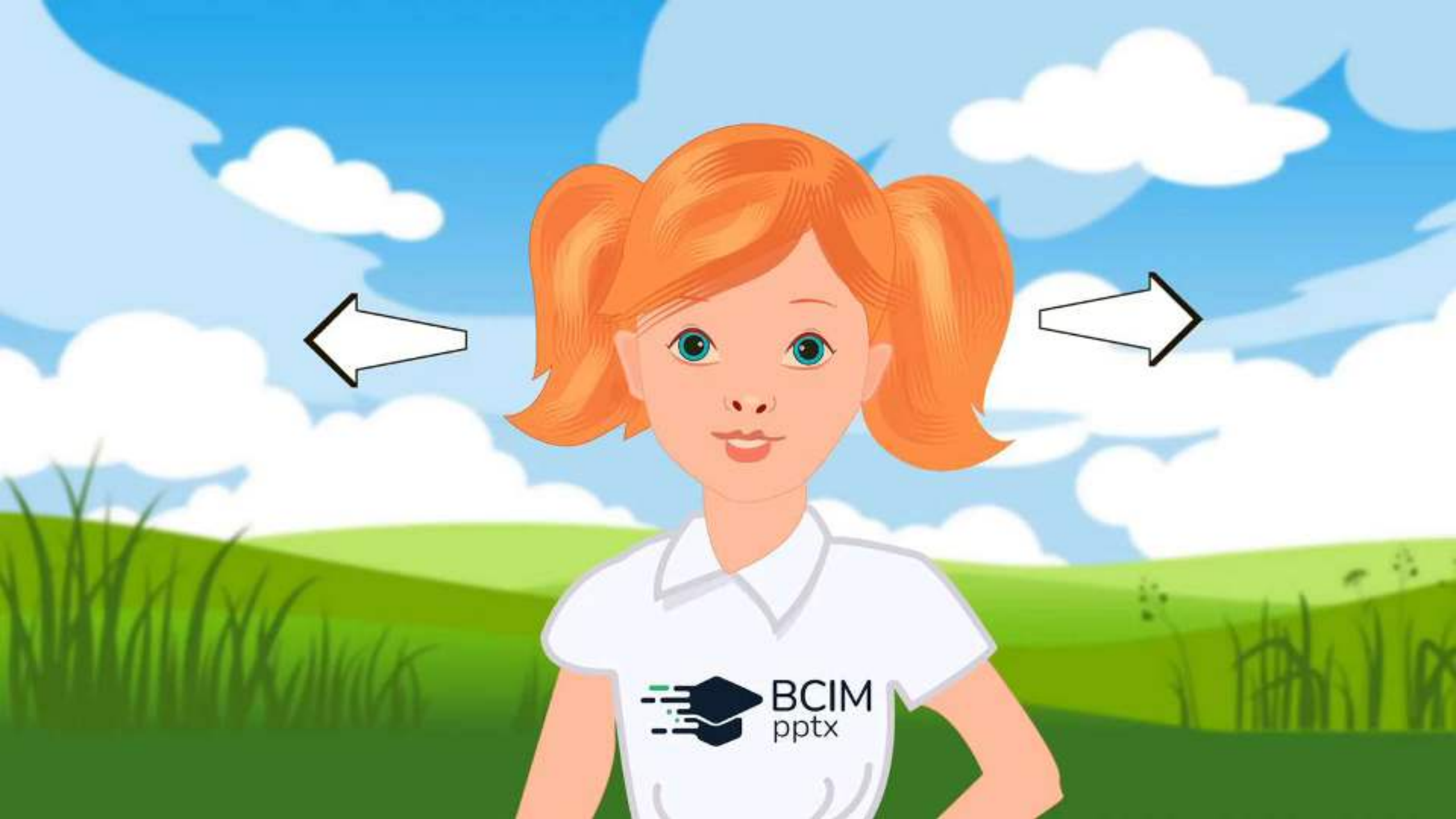

Привіт, друзі!
А яка зараз пора року?
Який місяць?
Яке сьогодні число?

Мої вітання!
Яким було вранці небо, коли ми
йшли до школи?
Що стосовно опадів?
Кому відома температура повітря?

Що таке рельєф?

Які бувають форми поверхні суходолу?

Як їх позначають на карті?

Ті з вас, хто побував у горах, помітили, що підніжжя вкрито безліччю кам'яних уламків.

- Як ви гадаєте, чому біля підніжжя гір так багато каміння?

Проведіть дослід разом з учителем.

Вам знадобляться: шматочок граніту, сухий спирт, склянка холодної води, сірники, пінцет.

Візьміть шматочок граніту пінцетом, добре нагрійте його на вогні від сухого спирту та швидко опустіть у склянку з холодною водою. Повторіть це декілька разів. Тепер погляньте на дно посудини. Ви побачите зернятка граніту, які відділилися.

Подумайте, чому так
сталось. Пригадайте, що
відбувається з тілами під
час нагрівання та
охолодження.

Сьогодні
17.09.2024

Рухлива вправа

РУХЛИВА

ВПРАВА

Від різкої зміни температури граніт руйнується. Під час нагрівання він розширюється, утворюються тріщини, а під час охолодження вони зменшуються.

Схожі процеси відбуваються у природі постійно. Упродовж доби температура повітря змінюється. Удень гірські породи нагріваються, а вночі – охолоджуються. Коливання температури призводить до появи тріщин у гірських породах. У тріщини потрапляють роса та дощ. У холодну пору року вода в них замерзає, перетворюється на лід, і вони збільшуються.

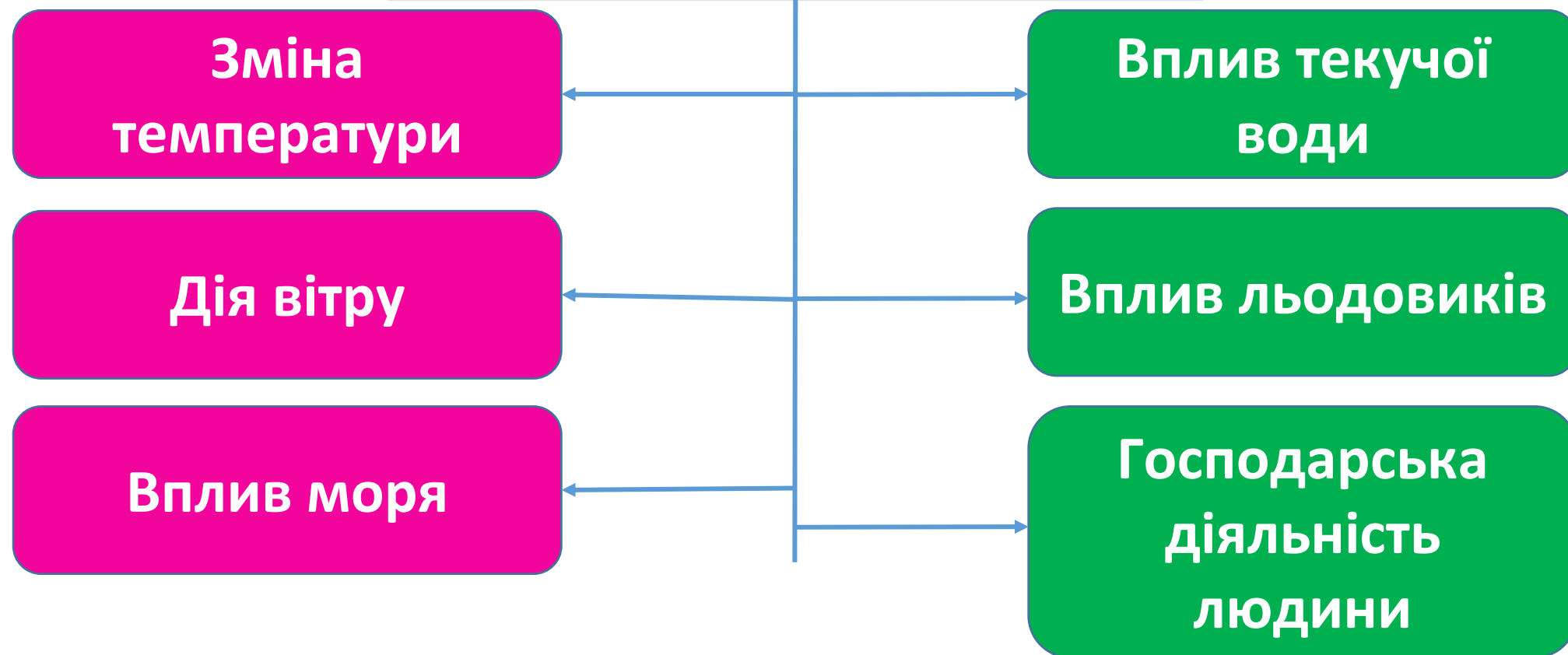
Але не тільки сонце й вода руйнують скелі. Вітер видуває зі скель піщинки та приносить в утворені тріщини пил, ґрунт, насіння рослин. Насіння проростає, коріння тисне на стінки, і тріщини збільшуються.

Сьогодні
17.09.2024

Основні зовнішні сили

Під дією зовнішніх сил – сонця, вітру й води – скелі тріскаються та обсипаються. Таким чином зовнішні сили згладжують, вирівнюють земну поверхню.

ОСНОВНІ ЗОВНІШНІ СИЛИ

Вивітрювання — процес
руйнування і перетворення
гірських порід на земній
поверхні.

Вальок – грудка мокрої, змішаної із соломою глини для спорудження будівель.

Скіфські кургани – поховальні споруди скіфських племен у формі земляного насипу.

- Чи може людина змінити форму поверхні Землі?

Поверхню Землі змінює також господарська діяльність людини. Люди прокладають дороги, споруджують канали, розробляють кар'єри, будують шахти, заводи та фабрики, розорюють поля, вирубують ліси.

На території України багато пагорбів (курганів), що збудували скіфи, які в давні часи жили в степах. Кургани будували з вальків – грудок мокрої, змішаної із соломою глини.

Курган на Дніпропетровщині (1), будова кургану (2)

У курганах знайдено унікальні золоті прикраси, бронзовий посуд, багато предметів, виготовлених із золота, срібла, заліза тощо.

Спорудження шахт і кар'єрів також впливає на рельєф Землі, призводить до обвалів ґрунту, руйнує гори та рівнини. При підземному видобутку корисних копалин на поверхню піднімають велику кількість порожньої породи. На землі утворюються високі насипи – *терикони*.

Багато корисних копалин видобувають у кар'єрах. Вироблені кар'єри заповнюють водою, створюючи штучні озера. У них розводять рибу, а також їх використовують для відпочинку.

Земна поверхня змінюється також під дією землетрусів і вулканів.

Сьогодні
17.09.2024

Розгляньте фото. Розкажіть про наслідки видобутку корисних копалин. Які із наслідків можна було передбачити?

Кар'єр

Терикон

Обвал ґрунту

Уявіть, що ви живете в населеному пункті поблизу териконів. Запропонуйте шляхи розв'язання екологічних проблем, пов'язаних з утворенням териконів.

Сьогодні
17.09.2024

Робота в зошитах

Завдання 1

Познач чинники, які змінюють земну поверхню.

Завдання 2

Припусти, які чинники вплинули на руйнування гірських порід, зображених на світлинах.
Запиши.

вивітрювання,
сонячні промені,
коливання
температур

руйнування під
дією сили течії,
підземних вод

руйнування
корінням
рослин

1. Як господарська діяльність людини змінює земну поверхню?

2. Якої шкоди терикони і кар'єри завдають довкіллю?

3. Що для вас у цій темі залишилося незрозумілим? Де знайти відповіді на ці питання?

Коротко про головне

Форма земної поверхні постійно змінюється. Ці зміни відбуваються під впливом природних сил, а також господарської діяльності людини.

...курган Солоха (Могила-Знаменська) у Запорізькій області – одна з найбагатших скіфських царських могил. Тут знайдено пластинчасті браслети, бронзовий шолом і золотий гребінь.

Сьогодні
17.09.2024

Домашнє завдання

**Короткий запис у
щоденник
підручник с.35-37,
зошит с.20-21.**

**Фотозвіт надсилати на
освітню платформу
Human.**

Успіхів у навчанні!

Сьогодні
17.09.2024

Рефлексія «Все в твоїх руках»

Яким був твій настрій?
Яке завдання
сподобалось
найбільше?

Що ти сьогодні
виконав? Яких
результатів досяг?

Про що нове ти сьогодні
дізнався? Які знання
отримав?

Чим ти сьогодні допоміг
іншим? Чи покращилися
сьогодні твої стосунки з
оточуючими?

Які труднощі ти сьогодні
відчув?
Над чим ще потрібно
подумати?

